

ГЛАВА I

ПРЕДМЕТ ЦИЉЕВИ И МЕТОДИ ИСТРАЖИВАЊА

1. ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА

Важност пореског система, као једне од битних компоненти друштвено-економског уређења и стуба функционисања једне државе, указала је на потребу његовог расвјетљавања са правног аспекта, уобзирјујући прије свега уставно уређење и дефинисање фискалног суверенитета као права и овлаштења државе или других јавноправних колективитета да установљавају одређене дажбине (фискалитете) као основне инструменте за прикупљање јавних прихода. Имајући у виду уставно уређење Босне и Херцеговине као сложене државне заједнице, настале, међународним уговором, Општим оквирним споразумом за мир у Босни и Херцеговини, уставно уређење Републике Српске и Федерације Босне и Херцеговине, предмет истраживања полази од основне хипотезе да у Босни и Херцеговини не постоји јединствен порески систем и да обим фискалног суверенитета одржава уставно уређење Босне и Херцеговине и уставно уређење ентитета.

У циљу доказивања основне хипотезе, нужно се намећу одређене помоћне хипотезе које треба да ближе одреде основну хипотезу тј. да дају ближе појашњење уређења пореског система Босне и Херцеговине што обухвата систем индиректних пореза, посматрајући то као резултат захтјева Европске уније у испуњавању једног од услова за отпочињање преговора о потписивању Уговора о стабилизацији и придруживању, затим, уређење пореског система Републике Српске у оквиру изворног фискалног суверенитета одређеног Уставом Републике Српске и уређење пореског система Федерације Босне и Херцеговине и кантона у оквиру подијељеног изворног фискалног суверенитета на начин како је то одређено Уставом Федерације Босне и Херцеговине и уставима кантона.

Имајући у виду статус Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, успостављен међународном арбитражном одлуком, помоћна хипотеза је била да и Брчко Дистрикт поред самосталности у законодавној, извршној и судској власти има право и

овлаштење да самостално организује и уређује порески систем што произилази из Статута Дистрикта.

У називу тезе наглашен је правни аспект, што је усмјерило само истраживање и структуру рада. Тако је рад због његове прегледности, методичности и систематичности подијељен у осам поглавља (поред Увода и Закључка).

У првом поглављу смо се бавили уопште о праву и овлаштењу државе или других јавноправних колективитета да уређују порески систем, фискалном суверенитету у Босни и Херцеговини, ентитетима и Брчко Дистрикту, захтјевима Европске уније према Босни и Херцеговини у области пореза и царина, основним елементима унутрашњег тржишта Европске уније, те споразумом о преношењу надлежности у области индиректног опорезивања, закљученог између Републике Српске и Федерације Босне и Херцеговине, као основа за успостављање пореског система Босне и Херцеговине у области индиректног опорезивања. У оквиру овог поглавља смо се бавили и инструментима регулисања дажбина, начелу законитости дажбина, кодификацији дажбинских закона, о томе каква је улога и значај пореског система, те финансијској дјелатности државе.

Друго поглавље посвећено је порескоправном односу са детаљним приказом његових основних карактеристика и садржаја, пореском повјериоцу, пореском дужнику, настанку пореске обавезе, захтјевима пореског повјериоца према пореском дужнику и захтјевима пореског дужника према пореском повјериоцу, правима пореских обвезника, контролној функцији пореских органа, те радњама које порески органи предузимају у циљу откривања пореских кривичних дјела и пореских прекршаја.

У сљедећем поглављу, Врсте и структура пореског система, почећемо од општег појма пореског система, фактора који утичу на организовање пореског система, врстама пореских система, захтјевима у организовању пореског система, структури пореског система, те основним елементима дажбина.

Поглавље пет посвећено је дажбинама као елементима пореског система, основним карактеристикама дажбина и њиховим сличностима и разликама.

У шестом поглављу смо се бавили системом индиректног опорезивања у Босни и Херцеговини, полазећи од основа система, Управе за индиректно опорезивање, Управног одбора установљеног Законом о систему индиректног опорезивања у Босни и Херцеговини, структуре и законског описа пореског елементарног стања за сваки облик пореза који чини структуру наведеног система.

Наравно, највећа пажња посвећена је порезу на додату вриједност, почев од општег појма и историјског развоја, основних карактеристикама ПДВ-а, начелима, стопама ПДВ-а, предностима пред другим облицима опорезивања, Шестој директиви Вијећа Европе, ПДВ-у у Босни и Херцеговини, разлозима за увођење, те разради законског описа пореског чињеничног стања одређеног Законом о порезу на додату вриједност.

Седмо поглавље, Порески систем Републике Српске, откриће структуру пореског система Републике Српске, те законски опис пореског чињеничног стања за основне облике дажбина које чине структуру пореског система Републике Српске, полазећи од Закона о порезу на доходак, Закона о порезу на добит, Закона о порезима на имовину и других пореских закона који регулишу порезе и друге облике дажбина у Републици Српској. Посебна пажња посвећена је Пореској управи која је институционално успостављена 2001. године као резултат тада спроведене пореске реформе у Републици Српској.

У сљедећем поглављу смо се бавили пореским системом Федерације Босне и Херцеговине, структуром пореског система успостављеног федералним и кантоналним пореским законима, карактеристикама основних облика дажбина које чине структуру пореског система, Пореској управи Федерације Босне и Херцеговине, али и Финансијској полицији која врши контролну функцију пријављивања, обрачунавања и плаћања дажбина.

Поглавље осам третира порески систем Брчко Дистрикта, његове карактеристике, структуру и Пореску управу Брчко Дистрикта која од 2007. године, организационо поред Трезора Брчко Дистрикта чини структуру Дирекције за финансије.

2. ЦИЉЕВИ ИСТРАЖИВАЊА

Циљеви истраживања су прагматички или друштвени и спознајни или звучни.

Прагматички циљеви говоре о користима, корисницима и начинима кориштења добијених резултата. Корист се очекује у интересовању већег броја обвезника да боље упознају порески систем као компоненту друштвено-економског

уређења, што може утицати на порески морал пореских обвезника и сарадњу са пореским органима.

Корисници добијених резултата биће порески обвезници, пореске администрације у Босни и Херцеговини, и уопште заинтересована лица која ће се на једном мјесту упознати са пореским системима у Босни и Херцеговини, појединим дажбинама које чине структуру пореских система, и законским описом пореског чињеничног стања за сваки облик дажбине.

Начин на који ће се користити добијени резултати биће начин на који се користе информације у области свих облика дажбина, јер ће у раду бити дат низ информација које су директно примјенљиве на неке животне ситуације које доводе до конкретизације одређене правне норме садржане у пореским законима.

Спознајним или научним циљевима одређујемо ниво спознаје коју треба остварити током истраживања. У овом раду главни циљ је научно описивање или дескрипција како би се извршио компетентнији увид у нека савремена пореска рјешења у упоредном и домаћем праву.

Споредни циљ је да се преко скупа карактеристичних елемената (порески обвезник, предмет опорезивања, пореска стопа, пореска основица, моменат испуњавања пореске обавезе...) утврде сличности и разлике између пореских система у Босни и Херцеговини.

3. МЕТОДИ ИСТРАЖИВАЊА

Комплексност предмета рада и циљеви истраживања одредили су кориштење више различитих метода.

Тако је кориштен догматских метод у тумачењу значења појединих правних норми.

Нормативни метод је примјенљиван у проналажењу норми којима се регулише порески систем уопште и поједини облици дажбина.

Лингвистички метод је нарочито употребљаван у разради законског описа пореског чињеничног стања појединих пореских закона.

Компаративни метод је кориштен навођењем појединих рјешења у пореским законима Републике Српске и Федерације Босне и Херцеговине, затим земљама Европске уније или земљама ОЕСД-а.

Историјски правни метод је кориштен у приказу настанка појединих облика дажбина или уопште појединих пореских система, што је и логично ако се има у виду чињеница да је изградња пореског система перманентан процес и да ће тај процес са јачим интензитетом трајати све до потпуног придруживања Босне и Херцеговине Европској унији и наравно, након тога, у правцу сталног усклађивања пореског законодавства са захтјевима Европске Уније.